

פנינים

ופרפראות נבחרים לפרשת השבוע "פרשת כי תצא - חודש אלול"

*****

עורך: הרב יוסף ברגר

לתגובות והנצחות - לשיעורים והרצאות: pninim16@gmail.com 054 - 8455798 - ניתן לקבל את העלון במייל.

שאותו חייט היה צדיק, והקפיד שבכנגדים שיצאו תחת ידו לא יהיה כל חשש שעמנו, ומאחר שאותיות "שעמנו" מרמזות על "שמן-עז", כדי להורות שאדם שנכשל בשעמנו, גם ביום הכיפורים השמן מקטרג עליו, מדגיש המדרש, שלאותו יהודי היתה שמחה גדולה ביום הכיפורים, מפאת היותו מקפיד על ענין זה, ובטוח היה שיוזכה לכפרת עוונות שלימה ביום המיוחד הלזה...

לא תלבש שעמנו צמר ופשתים יחדיו. גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה בה (כב. יא-יב)

"גדילים תעשה לך" - אף מן הכלאים, לכך סמך הכתוב מצוות ציצית ליד כלאים, לומר לך: שציצית מותר לעשות משעמנו (רש"י, ומקורו יבמות ה.). הרה"ק בעל המנחת אלעזר ממונקאטש זי"ע הביא על דרך רש"י זה - פירוש נפלא לפסוק מתוך הזמר שאנו מזמרים מידי ליל שבת "אשת חיל" (שמקורו משלי לא. יג): "גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה, דרשה צמר ופשתים". בהקדם ההסבר הידוע של המהרש"א זי"ע על מאמר חז"ל (עירובין י"ג) "דנמנו וגמרו טוב לו לאדם שלא נברא משנברא". ולמה? מסביר המהרש"א - כי כשאנו מעמידים את האדם מול המצוות והעבירות, ויצא, שהוא קרוב להפסד ורחוק מן השכר. כי מצוות עשה ישנן רמ"ה, ולא תעשה ישנן שס"ה, והם לא שווים, מאחר שהמצוות עשה מועטין מהלא תעשה.

אבל הנה גם ידועים דברי הרמב"ן (פר' יתרו) דכשאדם מקיים מצוות עשה, שכרו גדול יותר משמירת לא תעשה, מכיון דאהבה גדולה מיראה, דכשאדם עושה מצוה מאהבה, זה הרבה יותר חשוב, מכך, שאדם שומר לא לעבור על לא תעשה שזה מניע לו מיראת ה', ממילא הרמ"ה עשין עולין יותר באיכות מהשס"ה לא תעשה, ולכן אנו גם רואים הרבה פעמים שעשה דוחה לא תעשה, כי הוא יותר חשוב.

ולפי זה מסביר המנחת אלעזר זי"ע: "גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה" - היינו, שהתורה בחוקותיה ומצוותיה הכתובים בה, גמלתהו טוב לאדם כל ימי חייו, ולא ח"ו רע. ואם תקשה, הרי נמנו וגמרו טוב לו לאדם שלא נברא משנברא, מחמת שמנו הלא תעשה ונמצאו מרובין בדברי המהרש"א, ונמצא עיי"ז שהתורה היא רחוק משכר וקרוב להפסד ועונש, ונמצא שהתורה גרמה לו רעה הלילה? אין זו קושיה כלל! דההיפך, התורה גורמת לו טוב ולא רע, דהרי לפי הרמב"ן מצוות עשה שכרה גדולה הרבה משמירת לא תעשה, ממילא הרמ"ה עשין עולין יותר באיכות מהשס"ה לא תעשה, וא"כ, הרי התורה קרובה יותר לטובתו מהפסדו, והראיה לכך הוא מהמשך דברי הפסוק "דרשה צמר ופשתים" - מכך שהתורה דרשה את שני הפסוקים - "לא תלבש שעמנו צמר ופשתים" ו"גדילים תעשה לך" האחד ליד השני, למדנו: כי מצוות ציצית דוחה את לא תעשה של שעמנו - הוי אומר: עשה דוחה לא תעשה, כי כאמור העשה יותר חשוב מהלא תעשה, ולכן גמלתהו טוב ולא רע...

לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה' על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את בלעם לקללך (כג.ה)
מסופר על המגיד מדיבנא זי"ע שאמר: שעל כל פסוק שיצביעו לפניו יש ביכולתו להקשות קושיה בדרך משל ולתרגמה במשל. תמיהו המסובים, פתחו הומש ונפלה עיניהם על הפסוק: "לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה'".

הרהר המגיד רגע קט ופתח ואמר: גביר אחד שידך את ביתו, ומאחר שהורי החתן ישבו במקום רחוק, קבעו שהתנאים ייערכו באמצע הדרך, באכסניה. הקדים אבי הכלה לצאת, כדי לקבל את המחנותים, והאם עמדה לבוא לאחר מכן עם שאר בני הבית, ועם המטעמים שהכינה מכל טוב וכיד רחבה. והנה, בשעה שישב אבי הכלה עם מחותנו באכסניה, בא אחד מכניו בריצה כל עוד נפשו בו וקרא: אבוי, אבוי! בדרכנו נתחפכה העגלה על כל אשר בה, על המאכלים והדגים והחבשר, כל דברי המאפה הושחתו, ובקבוקי היין והי"ש נשברו. ונסף על כך גם אמא נהרגה!

וראית בשביה אשת יפת תואר וחשקת בה ולקחת לך לאשה (כא.)

שמעתי פעם מהמגיד הנודע הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל לשאלו: תמיהה רבתית יש כאן, הרי בפרשה הקודמת כתוב, שלפני שיצאו למלחמה עמדו השוטרים ואמרו מי האיש וכי' ומי האיש הירא ורך הלבב - ודרשו חז"ל אלו עבירות שבידו, ילך וישוב לביתו. ומי א"כ יצא לבסוף למלחמה, גדולי עולם! כי לפי חז"ל אפילו מי שסח בין תפילין של יד לתפילין של ראש הוזר מעורכי המלחמה,

וא"כ, מה שייך אצלם "וראית בשביה אשת יפת תואר"? אלא ענה ואמר בדרך צחות: "התירוץ הוא, שכך נראה בחור ישיבה לפני הצבא וכך הוא נראה לאחר הצבא"...

לא תלבש שעמנו צמר ופשתים יחדיו (כב. יא)
איסור לכישת שעמנו הוא מהמצוות שאין לנו בהן הסבר הגיוני - זהו חוק, ועם כל זאת, מסבירים המפרשים טעם נורא! וכך כותב "החזקוני": שבשל קרבנם המפורסם של קין והבל, שבו הביא קין קליות זרע פשתן, ואילו הבל הביא מבכורות צאנו, ולפי שבאה תקלה על ידי שניהם נאסרו להיות כבת אחת.

כיוצא בכך כותב "רבנו בחיי": שהנולדים ראשונה קרבנם היה צמר ופשתים, זה הביא הצמר וזה הביא הפשתים, ולכך נאסר לנו היבור הצמר והפשתים יחדיו לפי שהיבור שניהם בכרם אחד לא עלה יפה.

ואף "בפרקי דר' אליעזר" (פרק כא) מובא: "והביא קין מותר מאכלו קליות זרע פשתן, והביא הבל מבכורות צאנו ומחלביהן כבשים שלא נגזזו לצמר, ונתעבה מנחת קין, ונתרצה מנחת הבל". ומכולם משמע, שתערובת של שעמנו צמר ופשתים הביאו חורבן לעולם בפרשת קין והבל, ולכן נאסר ללבוש שעמנו.

ובזוהר חק' מובא עוד, שעד היום השפעת מעשהו של קין קיימת עולם, ומי שלובש כלאים מתעוררת עליו אותו רוח ומזיקתו. זוהי רוח של "שמן-עז" - שעמנו, כי השעמנו גרם רציחה בעולם!...

מלבד עצם האיסור שבו, לכישת שעמנו אף גורמת לדינים קשים על האדם, ואף ביום הכיפורים, אשר אין השמן מקטרג בו (יומא ב.) - בכוחו של השמן לקטרג על הלובש שעמנו.

ענין זה מבואר בדברי הגה"ק רבי יהונתן איבשיץ זי"ע, המסביר באמצעותו את מה שכתב ה"טור" (הלכות יוה"כ סימן תרד) אודות מצוות האכילה בערב יום הכיפורים, בהביאו מעשה שמופיע במדרש אודות שומר העיר ששלח את עבדו לקנות לו דגים. הלך העבד, ביקש בכל השוק ולא מצא מאומה לבד מדג אחד. הוא שילם עבורו זהוב אחד, כשלתע הופיע במקום חייט יהודי והוסיף על מחירו. העבד הוסיף מצידו עוד ועוד זהובים, אולם גם היהודי לא טמן ידו בצלחת והוסיף לעלות את המחיר, עד שהציע עבורו המשה זהובים! סכום עתק כזה השש לשלם העבד, והוא חזר לאדונו כבושת פנים. כששמע האדון שלח לקרוא לחייט ושאלו למלאכתו. השיב האיש: "חייט פשוט אנכי". "ומדוע קנית דג השווה זהוב אחד בהמשה והזובים? ולא זו בלבד, אלא שלקחת אותו מיד עבדי שאותו שלחתי לצורך קניית הדג?", השיב לו היהודי בשאלה, "ואיך לא אקנה הדג?" "אפילו עשרה זהובים הייתי משלם כדי שאוכל לאכול בערב היום הקודש, שבו אנו במוחים שהקב"ה יסלה לכל עוונותינו". "אם כן יפה עשית", הגיב שומר העיר, פטרו והלך לשלום.

ותמה הגה"ק רבי יהונתן איבשיץ זי"ע - מדוע מודגש במעשה זה המקצוע של החייט, וכי אילו היה סנדלר עני לא היה פוטר אותו? אלא,

חודש אלול!!!

חודש אלול הוא הזמן המסוגל לתיקון המעשים שעשינו כל השנה. וידוע מה שכתב הר"ק בעל ההפלאה ז"ע על המשנה (כתובות נו): "נותנין לבתולה שנים עשר חודש", שרמזו לכך שנותנים לאדם את חודש אלול, שהוא מול בתולה, כדי שיתקן בו את כל שנים עשר החודשים של השנה, שאם מתקנים בני ישראל את מעשיהם בחודש אלול, הוא נחשב להם כאילו היו הצדיקים וטובים כל הי"ב החודשים של השנה. ואל ימעה אדם את עצמו ויאמר: אין שום הכרח לנצל את החודש הזה של חודש אלול, ומה לי למהר, הרי סמוך לראש השנה אשוב בתשובה... לא ולא! שכן תשובה בהולה, הנעשית ללא שום הכנה של חודש אלול, אינה מקובלת! והראיה לכך נביא מהאמרה הבאה:

בספר "ליקוט הגרשוני" מובא באופן נפלא את דברי חז"ל (יומא פה): "ואומר מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים, אף הקב"ה מטהר את ישראל" – על פי המובא בספר "שער המלך" על הפסוק (בראשית לגד) "ואני אתנהלה לאימי לרגל המלאכה אשר לפני", שהמילים: ואני אתנהלה לאימי לרגל הם ראשי תיבות "אלול", ורמזו לנו בזאת כך: אתחיל בחודש אלול לשוב בתשובה לאט לאט, לגדול המלאכה אשר לפני, כי בבת אחת לא אוכל לתקן כל מה שפגמתי, ולא אוכל לבנות בפעם אחת כל מה שהרסתי, אלא אני זקוק למשך זמן, כל חודש אלול, כדי לעשות בו הכנות לראש השנה ויום הכיפורים. ולפי דבריו, מי שאינו שם לב להזדמנות שיש לו לתקן את מעשיו בחודש אלול, ובא בפתע פתאום לעשות תשובה בראש השנה וביום הכיפורים ללא שום הכנה, ח"ו אין תקוה שתשובתו תתקבל.

ובעין זה מובא ברמב"ם (פ"א מהלכות מקואות), לענין הטבילה, ש"הקופץ למקוה, הרי זה מנונה", כי הקפיצה היא בבת אחת, ללא ישוב הדעת, ללא כוונה להיטהר, וכן גם לענין התשובה. ולזאת התכוין התנא כשאמר: "מה מקוה מטהר את הטמאים, אף הקב"ה מטהר את ישראל", כלומר כשם שנכנסים להיטהר במקוה לאט לאט ובנחת, כך, באופן הזה הקב"ה מטהר את ישראל, אם יעשו תשובה כל חודש אלול לאט לאט ובנחת, ולא בקפיצה בבת אחת, אז הקב"ה יטהר אותם בראש השנה וביום הכיפורים...

מסופר, שבימי האחרונים של הר"ק בעל הדמשק אליעזר מוויזניץ ז"ע כשהוא כבר שכב על ערש דווי בירושלים, ביקרוהו האחים הקדושים הר"ק מהר"א מבעלזא ז"ע ואחיו הר"ק מבילגורייא ז"ע, ובתוך השיחה פירש הר"ק מבעלזא בשם הר"ק רבי מרדכי מטשערנאביל ז"ע (מובא בסוף ספר ליקוטי תורה), את דברי הארי"ז"ל בפיטו של ליל שבת: "יהא רעוא קמיה דתשרי על עמיה" – שתהיה לרצון לפני הכורא יתברך העבודה הגדולה שעם ישראל עושים בחודש תשרי.

השיב לו הר"ק בעל הדמשק אליעזר ז"ע מיניה וביה: שאפשר לפרש: "יהא רעוא קמיה דתשרי" – שהרצון יתעורר עוד לפני חודש תשרי על עמו, כלומר עוד בחודש אלול, חודש הרחמים והמליחות... נהנה מזה מאד הרבי מבעלזא, ואמר כי הוא פירוש נכון.

מסופר, על הר"ק מהר"ד מבעלזא ז"ע ששאל פעם בימי אלול את אחד ממשמשיו באיזה זמן הוא מתעורר לתשובה? ענה לו השמש: "בזמן המיצר!" (הפסוקים שאומרים לפני התקיעות ב"ה). נענה הרבי ואמר: "או וי"י בייא מן המיצר אי שוין צו שפעט" – בזמן המיצר זה כבר מאוחר... החסידים פירשו את כוונת הרבי בתרתי משמע: בפשט פשוט, שהתשובה צריכה להתחיל מוקדם בחודש אלול, ולא לחכות לרגע האחרון ב"מן המיצר"... ובפשט עמוק יותר: שיהודי צריך לשוב בעת שהוא נמצא ברווחה, ולא ח"ו להתעכב עד שיהיה בעת צרה ח"ו – בזמן המיצר...

רמז נחמד אמר הר"ק רבי מאיר מפרמישלאן ז"ע על חודש אלול שהוא זמן מחילה, והוא: "הללוהו בתף ומחול" (תהילים קנד). כי יש ב' פעמים ת"פ (480) שעות מראש חודש אלול עד יום כיפור שאז הוא זמן מחילת עונות, וזהו "הללוהו ב-תף ומחול" – דהיינו ב' פעמים ת"פ, שאז, "ומחול" – הקב"ה מוחל עונותיהם של ישראל...

אמר הכותב: חשבתי להסביר, דלא בכדי הוא נרמז בפסוק זה דווקא, כי יש כאן גם רמז לכך, שהתשובה והעבודה בחודש אלול צריכים להעשות מתוך שמחה – בתף ומחול, ולא ח"ו מתוך עצבות ומרה שחורה...

בעיניו של הבן המיפש היה זה עיקרו של האסון, הנזק שנגרם לדגים ולבשר, במותה של האם לא נזכר אלא בסוף, כאילו בדרך אגב...

וכך הוא גם בענייננו. הייתכן? הפסוק בא ומספר לנו על התנהגותם האכזרית של בני עמון ומואב, והוא הולך ומונה תחילה "על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים" ורק בסוף הוא מסיים ואומר "ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהריים לקללך", שיעביר בקלותיו את ישראל מן העולם. כאילו היה עיקר הרשעה בכך, שלא קידמו את ישראל בלחם ובמים, ואילו מה שאמרו להביא כליה על ישראל אינו אלא דבר שבדרך אגב, מפל. היאך זה?

הבה נתרץ זאת – אמר המגיד – במשל: יום אחד בא חוכר יהודי לישיבה, ואמר לראש הישיבה: ברצוני להשיא את בת. יבחר נא הרב בשבילי אברך מהוגן נעים הליכות ויודע תורה, והריני מתחייב לשמור עליו כעל אבן טובה ולספק לו צרכיו כל ימיו. וכך הוה.

למחרת ההתונה, בשעת ארוחת שהרית, הגישו להתן כיכר לחם שהורז והמיצה. התאמץ להתן לנגוס בלחם, ובקושי הצליח להביא אל פיו פרוסה כדי בליעה. בארוחת הערב – שוב אותו המאכל, לחם קשה והמיצה. וכך היה מידי יום. האברך העדין, שנתקשה לעכל מאכלים אלה, היה פוחת ואוכל, וכל יום הלך ורזה ונפלו פניו. כשראה המחותן, שכחותיו של החתן כלים והולכים, בא עליו בקולות ובצעקות, מפני מה אינו אוכל.

משלא הועילו צעקותיו, שכר שני גויים מן הכפר בשני זהובים ליום, שיהיו עומדים על גבו של החתן ומקפידים שיאכל. עשו כך שני הגויים, ובכל סעודה וסעודה עמדו על גבו ושוטו בידיהם, וכל אימת שדחה החתן מעל פניו את הלחם, היו מצליפים בו וכופים אותו לאכול.

לילה אחד חמק החתן מן הכפר, מוכה ומלא חבורות, וחזר לישיבה וסיפר לרבו את אשר קרהו.

למחרת בא המחותן, החוכר, בזעקה, וכשמען לפניו ראש הישיבה, שהוא מענה את החתן ואינו מכלכלו כהלכה, השיב החוכר, שאין ידו משגת אלא כדי לחם והמיצה. שמע זאת ראש הישיבה ובא עלי בצעקה: מהוצף שכמותך! לשכור שני גויים, שיהיו עומדים יום יום וכופים אותו לאכול לחם קשה – זאת ירך משגת, לשם כך יש הכסף בידך, אבל לספק לו מעט מזון הגון יותר, קצרה ידך?

הוא שאמר הפסוק – סיים המגיד: "על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים". ואם תאמר, שמא מחמת עניותם נהגו כך, שמא לא השיגה ידם לכבד את בני ישראל בלחם ובמים? מיד אנו רואים: "ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור לקללך" – ללכת ולשכור גוי מרחוק בשביל להביא קללות על ישראל – לכך היה להם כסף די והותר, ורק מעט לחם ומים לא השיגה ידם?...

עוד תירץ המגיד מדיבנא ז"ע, על הקושיא הנ"ל, מדוע התורה מדינשה שהסיבה שלא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה' היא עקב כך ש"לא קידמו אתכם בלחם ובמים"? וכי זה היה כל הטאם? הרי הם ביקשו גם להרוג את ישראל? כפי שכתוב מיד "ואשר שכר את בלעם בן בעור לקללך"?

אלא ענה והסביר המגיד מדובנא: הרי לנו יסוד גדול עד מאוד! תאווה הרצח של האדם היא רק התוצאה של "לא קידמו אתכם בלחם ובמים"... דכאשר האדם עובר את חייו בצורה אגואיסטית ואנוכית, ואינו הושב על אחרים, הרי הוא מסוגל להגיע למצבים של רציחה, רח"ל. אם הביורו יחסם לו את הדרך ולא יאפשר לו להגיע להנאות האישיות שלו, הוא לא יחשוב פעמיים, ויעשה את הפשע הגדול ביותר. האנוכיות ואהבת העצמיות של האדם היא-היא המביאה אותו לכך שירצה לקחת את חייו הבריו...

ולכן כאשר התורה מוכירה את הסיבה מדוע לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה', היא אינה מדברת על תאוות הרצח שלהם, כיוון שזו רק התוצאה מכך שלא קידמו את עם ישראל בלחם ובמים... מבחיל על הרעיון!...

לתיאום דרשות וערבי חיזוק לקראת הימים הנוראים: הרב יוסף ברגר 054-8455798

הדפסת והפצת הגליון לטובת נשמת הצדיק הנסתה הרב הקדוש פועל ישועות בקרב הארץ

רבי אברהם יחיאל בן רבי יוסף חיים פיש זי"ע – תל אביב

עלה בסערה השמימה י"ג אלול תשנ"ח – זכותו יגן עלינו ועבי"א!

הבטיח לפעול ישועה עבור כל מי שיעלה לצינו שבבית החיים העתיק בצפת ויתפלל על הגאולה השלימה ויבקש שם ג' פעמים: "רחם בחסדך על עמך צורנו על ציון משכן כבודך זבול בית תפארתנו בן דוד עבדך יבוא ויגאלנו רוח אפינו משיח ה'"